

تیزفکری

جسور باش، بیندیش!

مجازی

دوره بهار

پرسشگری نقادانه

تفکر نقادانه؛ قدم اول (نظریه و کاربرد)

نخستین دوره از دوره‌های سالانه ارتقا مهارت‌های تفکر نقادانه

مشخصات دوره

کلاس وارونه
ترکیب آموزش آفلاین و آنلاین

مدت دوره
۵ ساعت آموزش آفلاین؛ ۲۸ ساعت آموزش آنلاین

سطح دوره: مقدماتی

تلاش لازم ۶ ساعت در هفته

وقت گذاری منعطف

کارگروهی و حل تمرین

با همراهی تسهیلگران

طول دوره: ۷ هفته

گواهی پایان دوره

اشاره

«پرسشگری نقادانه» نخستین دوره از مجموعه دوره‌های «آموزش تفکر نقادانه» موسسه تیزفکری است. هدف این دوره ارائه نخستین چارچوبه بنیادین و ممتاز در زمینه ارتقاء مهارت تفکر نقادانه در بستر زندگی روزمره است.

برای تضمین این هدف، رویکرد آموزشی این دوره تدریس تعاملی، انجام فعالیت‌های گروهی، بحث کلاسی و مهم‌تر از همه، حل تمرین‌های متنوع در کلاس و منزل است. تمرین‌ها و «کاربرگ‌های اندیشیدن» ابزارهای آموزشی این دوره هستند.

مخاطب این دوره جوانان و بزرگسالان هستند. مخاطب این دوره می‌تواند یک دانشجو، استاد دانشگاه، مدیر کارخانه، خبرنگار، پزشک، مجری برنامه‌های تلویزیونی، مربی کودک و هر فردی باشد که به ارتقاء کیفیت زندگی با تامل و خوداندیشی بیشتر علاقمند است. این دوره هیچ پیش‌نیازی جز علاقه به بازاندیشی درباره اندیشیدن ندارد.

درباره مهارت تفکر نقادانه

نخستین دشواری در معرفی «تفکر نقادانه» (/انتقادی)، کنار زدن تصوراتی است که همراه با واژه‌های «نقد» و «انتقاد» به ذهن خطور می‌کند. واژه نقد کردن (criticize)، در هر دو زبان فارسی و انگلیسی، دو معنای متداول دارد؛ نخست به معنای عیب‌جویی، خرده‌گیری، انتقاد و گاهی رد کردن چیزی؛ و دوم، به معنای غلبه‌جویی در بحث و مجادله‌های لفظی. اما، به واقع، مراد از «تفکر نقادانه» (Critical Thinking) هیچ یک از این‌ها نیست و گستره معنایی بیشتر و متفاوت‌تری دارد.

تفکر نقادانه، سنجش‌گرانه‌اندیشی است. «سنجش‌گرانه‌اندیشی» واژه مناسبی برای جایگزینی با واژه‌های «تفکر انتقادی» و «تفکر نقادانه» است و به درستی، درونمایه این حوزه به نسبت جدید را نشان می‌دهد.

«سنجش‌گرانه‌اندیشی» یک حوزه میان‌رشته‌ای است که در بردارنده شماری از آمادگی‌ها، دانش‌ها و مهارت‌هاست. که فرد را در بررسی ریزبینانه باورها، گفته‌ها و شنیده‌ها، شکل‌دهی به قضاوت‌ها و تصمیم‌ها و حل ریشه‌ای مسائل آماده و ورزیده می‌کند.

مهارت در سنجش‌گرانه‌اندیشی به پویایی شخصیت فرد کمک می‌کند و اثر خود را در همه فعالیت‌ها، فعالیت‌هایی از قبیل: مدیریت افکار، تصمیم‌گیری، نگارش، مطالعه متمرکز، پژوهشگری، گفت‌وگو، مناظره و مذاکره، مدیریت، سخنوری، تدریس اکتشافی، ارتباط موثر و حل‌خلاق مسائل نشان می‌دهد. تفکر نقادانه بر سرعت تصمیم‌ها، افزایش فرصت‌های نوآور و برخورداری از مزایای مهم بلندمدت در زندگی شخصی، کسب و کار و پیشرفت تحصیلی موثر است. مزایای اجتماعی تفکر نقادانه را هنگامی تصور کنید که همگان در سطح جدیدی می‌اندیشند!

شکل (۱)

شکل (۲)

شکل (۳)

روش آموزش:

روش آموزش تیزفکری در این دوره کلاس وارونه مجازی است. در این روش آموزش به صورت آفلاین و حل تمرین‌ها به صورت آن‌لاین خواهد بود.

روند آموزش:

ما در هر هفته ابتدا ویدئوهای آموزشی را در سایت تیزفکری در اختیار شما قرار می‌دهیم (شکل ۱). سپس شما تا پیش از جلسه گروهی خود فرصت دارید تمرین‌های مرتبط را به صورت فردی انجام داده و در جلسه گروهی با همراهی تسهیلگر و همگروهی‌های خود به بررسی پاسخ‌ها بپردازید. (شکل ۲) اکنون آماده شرکت در کارگاه آن‌لاین خواهید بود. (شکل ۳)

مخاطب دوره

رویای تیزفکری، جامعه‌ای با توانایی حل ریشه‌ای مسائل است. مهمترین هدف این دوره ایجاد تواضع فکری و به کار بردن مهارت تفکر نقادانه در بررسی افکار خویش است. اگر مایلید با استفاده از جعبه ابزار تفکر نقادانه، اندیشیدن را به فرایندی شادی‌بخش، روشمند و نتیجه‌بخش تبدیل کنید، دوره مناسبی را انتخاب کرده‌اید. دوره‌های سالیانه تیزفکری با این هدف، به صورت یک آموزش مهارت‌محور و مستمر طراحی شده است.

دوره اول: پرسشگری نقادانه

دوره دوم: استدلال ورزی نقادانه

دوره سوم: تصمیم‌گیری نقادانه

امکانات دوره

- با روش کلاس وارونه: ترکیب آموزش ویدئویی و تدریس آن-لاین
- پنج ساعت ویدئوی آموزشی
- همراه جلسه هفتگی اختصاصی حل تمرین و پیاده‌سازی مهارت‌ها
- گروه‌بندی و هدایت فعالیت گروهی شرکت‌کنندگان
- پشتیبانی دائمی دوره توسط تسهیلگران
- صدور گواهی پایان دوره توسط موسسه فرهنگی-هنری تیزفکری (دارای مجوز رسمی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی)

اهداف آموزشی

- میان مفاهیم رویکرد، انگاشت، پیش‌فرض، نتیجه، تبعات و اطلاعات به صورت دقیق، تمایز گذارند.
- توانایی تشخیص رویکرد، انگاشت، پیش‌فرض، نتیجه، تبعات، اطلاعات را در یک نوشته یا گفته داشته باشند.
- مفاهیم وضوح، دقت، عمق، درستی، ربط، سازگاری، تضاد، تناقض، همه‌جانبه‌نگری، انصاف را به روشنی بیان کنند.
- این توانایی را بیابند که فضیلت‌های فکری را با ابزارهای تفکر نقادانه ارتباط دهند.
- توانایی طرح پرسش‌های نقادانه را داشته باشند. پرسش‌های موثر، مرتبط و به‌جایی بپرسند.
- تاثیر تفاوت قائل شدن میان پرسشگری و موضع‌گیری را در رفتارهای روزمره خود احساس کنند.
- مغالطه‌های رایج در محاوره‌های روزمره را بشناسند.
- با انواع پرسش‌ها آشنا شده و در فرایند پرسشگری به این تفاوت‌ها توجه کنند.

- در پایان این دوره انتظار می‌رود فراگیران «توانایی طرح پرسش‌های به‌جا» در موقعیت‌های گوناگون را داشته باشند. این مهارت می‌طلبد که فراگیران در موارد زیر ارتقاء یابند:
- با مفهوم تامل (reflection)، عادات فکری و فریب ذهنی آشنا شوند.
- به نقش احساسات و عواطف در اندیشیدن توجه یابند و بتوانند با مثال‌هایی از زندگی خود این تاثیر را نشان بدهند.
- تفاوت‌های کانونی وفق‌گرایی، آرزواندیشی و سنجش‌گرایانه اندیشی را به روشنی درک کنند.

فهرست درسگفتارهای ویدئویی

تفکر نقادانه چه هست و چه نیست؟

- ▶ به خود گمان نبرد هیچ کس که نادانم!
تفکر نقادانه؛ پیرایش عاطفی انتخاب‌های ما
- ▶ احیای بافت فرسوده!
تفکر نقادانه؛ ویرایش عادت‌های فکری
- ▶ سنجشگرانه اندیشی
تفکر نقادانه؛ معنای لغوی و اصطلاحی
- ▶ دویدن در پی آواز حقیقت!
تفکر نقادانه؛ پرورش استدلال‌گرایی
- ▶ عقاب‌پروری
تفکر نقادانه؛ پرورش رشادت فکری
- ▶ بساز باورت را
تفکر نقادانه؛ تدبیری برای اخلاقی زیستن

الگویی برای ارتقاء تفکر نقادانه

- ▶ درون افکارم
دورن‌داشته‌های اندیشیدن و کاربردهای آن
- ▶ سنجش افکارم
ابزارهای سنجش افکار و طرح پرسش نقادانه
- ▶ کمالات افکارم
فضیلت‌ها و منن‌های فکری مثبت در اندیشیدن

انواع پرسش‌ها

- ▶ من سقراط این آتن‌ام!
پرسشگری سقراطی و انواع پرسش‌ها
- ▶ پرسش‌های هدایت‌گر
هدایت بحث و آموزش به کمک پرسشگری
- ▶ مشاوره فلسفی
پرسشگری نقادانه در مشاوره

مغالطه‌شناسی

- ▶ این هم شد دلیل!
تعریف و آشنایی با مفهوم مغالطه
- ▶ انواع مغالطه‌ها
رایج‌ترین مغالطه‌ها در محاوره‌ها

معرفی مدرس

حامد صفایی‌پور، دارای مدرک دکتری فلسفه علم از دانشگاه تربیت مدرس تهران، استاد مدعو در گروه فلسفه دانشکده علوم انسانی دانشگاه اصفهان و دوره‌های تربیت مربی «فلسفه برای کودکان» در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی تهران است.

وی مولف کتاب «تیزفکری، مهارت فهم و سنجش استدلال» و نویسنده چندین مقاله علمی-پژوهشی است. عمده فعالیت‌های آموزشی او تا امروز فعالیت در زمینه آموزش فلسفه علم و روش‌شناسی، همگانی کردن فلسفه، نگارش دانشگاهی و مهارت‌های اندیشیدن بوده است.

منابع دوره

Paul, R., & Elder, L. (۲۰۱۲). Critical thinking: Tools for taking charge of Your learning and your life. Pearson.

پائول، ریچارد و لیندا الدر (۱۳۹۷). تفکر انتقادی، ترجمه اکبر سلطانی و مریم آقازاده، تهران: نشر اختران. (مطالعه این کتاب همراه با این دوره توصیه می‌شود).

کانوی، د. آ. و ر. مانسون (۱۳۹۱). مبانی استدلال، ترجمه تورج قانونی، تهران: ققنوس.

برای مطالعه بیشتر

برای آشنایی با جنبه‌های روان‌شناختی و ذهنی تفکر نقادانه

پائول، ریچارد و لیندا الدر (۱۳۹۷). تفکر انتقادی، ترجمه اکبر سلطانی و مریم آقازاده، تهران: نشر اختران.

قاضی مرادی، حسن (۱۳۹۱). درآمدی بر تفکر انتقادی، تهران: نشر دات.

ملکیان، مصطفی (۱۳۸۷). اخلاق تفکر و آشفته‌گی‌های جاری (متن سخنرانی)، در www.irannamaye.ir.

برای آشنایی با جنبه‌های روان‌شناختی و ذهنی تفکر نقادانه

پائول، ریچارد و لیندا الدر (۱۳۹۷). تفکر انتقادی، ترجمه اکبر سلطانی و مریم آقازاده، تهران: نشر اختران.

قاضی مرادی، حسن (۱۳۹۱). درآمدی بر تفکر انتقادی، تهران: نشر دات.

ملکیان، مصطفی (۱۳۸۷). اخلاق تفکر و آشفته‌گی‌های جاری (متن سخنرانی)، در www.irannamaye.ir.

برای آشنایی با انواع مغالطه‌ها

خندان، علی‌اصغر (۱۳۸۴). مغالطات، قم: بوستان کتاب قم.

شوپنهاور، آرتور (۱۳۹۱). هنر همیشه بر حق بودن، ۳۸ راه برای پیروزی در هنگامی که شکست خورده‌اید، تهران: ققنوس

قاضی مرادی، حسن (۱۳۹۱). درآمدی بر تفکر انتقادی، تهران: دات، (فصل آخر)، با مثال‌های بومی.

کانوی، د. آ. و ر. مانسون (۱۳۹۱). مبانی استدلال، ترجمه توج قانونی، تهران: ققنوس.

تفکر نقادانه در کلاس درس

برینگ باجن، ری ون دن (۱۳۹۱). تفکر انتقادی در کلاس درس (راهنمای دانش‌آموزان و دانش‌جویان)، ترجمه سعید ناجی و فاطمه کیکاوسی، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

مراومه آموزشی تیزفکری

- هر تجربه آموزشی مانند زندگی است؛ نفعی که ما از یک تجربه می‌بریم بسته به میزان تلاشی است که به آن اختصاص می‌دهیم. آمادگی برای کلاس (کامل‌خوانی و کامل‌نویسی) مبنای یادگیری موثر است.
- وقتی ما با آمادگی مشارکت و طرح پرسش به کلاس می‌آییم، محیط کلاس را متحول می‌کنیم و یادگیری تعاملی و فعال را ممکن می‌سازیم. امروزه دیگر بر ما روشن است که «یادگیری» نتیجه یک تلاش جمعی است نه یک تلاش فردی، و هر کدام از ما در فرآیند یادگیری، یک منبع برای دیگر افراد هستیم. چنین نگرشی به یادگیری با عنوان «سازنده‌گرایی» (constructivism) در آموزش شناخته می‌شود.
- در بحث‌های کلاسی، موضوع اساسی این نیست که ما همه با هم موافق هستیم یا نه، بلکه این است که آیا در پی آن هستیم که یک‌دیگر را با احترام و یکپارچگی افکار، گفتار و کردار به بهترین‌ها ترغیب کنیم؟

- یادگیری تعاملی تنها نیازمند درس خواندن و خود را نشان دادن نیست، بلکه نیازمند تعهد به گوش دادن فعال است، گوش دادن فعال یک مهارت ارتباطی است که در آن ما می‌توانیم همواره ارتقاء یابیم؛ در این امر که تنها کلمات، نظرات و ایده‌ها را نشنویم، بلکه تجارب و آگاهی‌های پشت این تجارب را ببینیم و آن‌ها را به تجارب زندگی خود پیوند زنیم.
- هنگامی که ما شنیدن فعال را تمرین می‌کنیم فهم عمیق‌تری از دیدگاه‌های در تقابل می‌یابیم. ما آینه شفاف می‌شویم تا آنچه را شنیده‌ایم و پرسش‌هایی را که به منظور یادگیری و نه به منظور کسب امتیاز بیشتر در لفاظی بحث لفظی مطرح کرده‌ایم، منعکس کنیم. بدین ترتیب، ما ایده‌های خود و دیگران را می‌سنجیم، پالایش می‌کنیم و به «تیزفکری» می‌رسیم.

* این متن بازنویسی بخش‌هایی از یک طرح درس در دانشگاه واترلو (کانادا) است.

هر تجربه آموزشی مانند زندگی
است؛ نفعی که ما از یک تجربه
می‌بریم بسته به میزان تلاشی
است که به آن اختصاص می‌دهیم

قوانین آموزشی

- زمان مجاز غیبت در هر دوره، دو جلسه است. با غیبت بیشتر، گواهی پایان دوره صادر نخواهد شد.
- صدور «گواهی پایان دوره» بر اساس اطلاعات شما در فرم ثبت نام اولیه است.
- انصراف از دوره، فقط تا قبل از جلسه دوم، با کسر ۳۰ درصد شهریه دوره، مجاز خواهد بود.
- ثبت نام شما در یک دوره، به فرد دیگری انتقال پذیر نیست.
- هرگونه استفاده از برنامه و محتوای آموزشی دوره‌های تیزفکری بدون هماهنگی با این موسسه ممنوع است و پیگرد قانونی دارد.

تیزفکری

جسور باش، بیندیش!

توسعه و آموزش مهارت‌های اندیشیدن

موسسه فرهنگی هنری - ثبت ۶۳۵۹

دارای مجوز رسمی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

دفترچه معرفی دوره پرسشگری

ویراست: چهارم، ۱۴۰۱

از مجموعه دوره‌های ارتقا مهارت تفکر نقادانه

اصفهان، خیابان آبشار اول، ساختمان خانه هنرمندان

کدپستی: ۸۱۶۵۶۷۴۱۶۷

تلفن: ۰۳۱۳۶۴۱۴۸۴۱

سایت: www.tizfekri.com

آموزش مهارت محور، خلاق و خاطره‌انگیز

تیزفکری

جسور باش، بیندیش!

www.tizfekri.ir